

Eestis ilmunud Ida-kirjandus: september 2013 – oktoober 2014

Ida klassika tõlked

Jumalate poolt armastatud kuningas Priyadarśin Aśoka raidkirjad

Sissejuhatuse kirjutanud, raidkirjad aramea ja kreeka keelest ning mitmest praakritist tõlkinud ja vajaliku taustamaterjali ning kõiksuguste kommentaaridega varustanud Martti Kalda. Ilmunud sarjas „Bibliotheca Asiatica“.
Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2013, 352 lk.

Vana-India suurvürkuningas Aśoka (võimul u 274/268–234/232 eKr) oli legendaarne valitseja, kelle isik on tänapäevaks pea täielikult oma ajaloolisuse minetanud ning legendide udusse mähkunud. Tema arvukad raidkirjad Hindustani poolsaare eri paigus kaljudel ja kivisammastel propageerivad budismi õpetusel baseeruvat kohmakat humanismi. Raidkirjade kommenteeritud tõlked ja analüütiline sissejuhatus avavad eesti lugeja jaoks Aśoka nii ajaloolise isikuna kui ka budistlike legendide kangelasena, paljastavad raidkirjade propagandistliku iseloomu, ent toovad meieni ka heaoluühiskonna igikesivad väärtused: sallivus, hoolimine, usuvabadus, moraalsus, vägivallatus, võrdus seaduste ees.

Meel ongi Buddha: Mazu jutlused ja ütlused

Klassikalisest hiina keelest tõlkinud ja kommenteerinud Elli Feldberg.
Ilmunud sarjas „Bibliotheca Asiatica“. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2013, 192 lk.

Raamatu peategelane on Hiina *chani*-õpetaja Mazu Daoyi (709–788), keda peetakse „klassikalise“ *chan*’i alusepanijaks ja tänapäevalgi laialt levinud *linji* koolkonna eelkäijaks.

Mazu jutlused ja ütlused ilmus esimest korda 11. sajandil. Teose esimene ja teine osa (elulugu ja jutlused) on üsna algupärased, põhinedes suures osas Mazu õpilaste üleskirjutustel. Kolmas osa (ütlused) toetub aga hilisematele allikatele ning seal esineb Mazu radikaalse *chan*’i-õpetajana, kes õpilasi taipamisele aitamaks neid oma ettearvamatu käitumise ja lausumistega üllatab, vahel isegi käsi-jalgu abiks võttes.

Mazu jutlused ja ütlused on esimene klassikalisest hiina keelest eestindatud budistlik terviktekst. Tõlkele on lisatud hiinakeelne algupärane, põhjalikud kommentaarid ja mahukas saatesõna.

Sada luuletust, sada luuletajat

Koostanud Fujiwara no Teika. Klassikalisest jaapani keelest tõlkinud ja kommenteerinud Alari Allik. Ilmunud sarjas „Bibliotheca Asiatica“. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2014, 238 lk.

Sada luuletust, sada luuletajat (Hyakunin isshu) on väike luuleantoloogia, mille tuntud luuletaja ja luuleteoreetik Fujiwara no Teika (1162–1241) koostas 13. sajandi alguses. Kogu annab hea ülevaate jaapani luule arengust 7.–13. sajandini ja sisaldab Ono no Komachi, Ariwara no Narihira, Murasaki Shikibu ja paljude teiste kuulsate kirjanike lühiluulet.

Teika väikesesse antoloogiasse jõudsid ka mõned vähem tuntud tekstid, kuid needki on omal moel väärtuslikud, andes aimu keskaegsete kirjandusnimeste maitse-eelistustest.

Jaapanis on selle luulevaliku muutnud väga populaarseks kaardimäng, mida harrastatakse veel praegugi uusaastapidustuste ajal. Tänu sellele mängule leidub ka tänapäeval jaapanlasi, kellel on kõik kogus *Sada luuletust, sada luuletajat* esinevat teksti peas. Luule etlemisel kasutatakse kauneid kaarte, millel on kujutatud uhkeis rõivas õukondlasi, munki ja õuedaame.

Käesolevas kogus avaldatud pildid ja kalligraafia on pärit Edo ajastu (1603–1867) naisterahvaste harimiseks mõeldud õpikust *Teika valitud kirevad lehed (Teika-sen kinyōshō, 1813)*.

Iiobi raamat

Heebrea keelest tõlkinud ja kommenteerinud Urmas Nõmmik.

Sarja „Piibel kontekstis“ I köide. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2014, 292 lk.

„Piibel kontekstis“ on raamatusari, mille eesmärgiks on tuua eesti lugejani Piibli raamatute ning nendega kõige lähemalt seotud kirjanduse (apokrüüfid, pseud-epigraafid, Qumrani kirjutised jne) tekstikriitilisi uus- ja esmatõlkeid ning pakuda nende juurde nüüdisaegset teaduslikult aluselt lähtuvat kommentaari.

Sarja esimene köide sisaldab Iiobi raamatu uustõlget ja kommentaari. Iiobi raamatu eksistentsiaalne ja teoloogiline sügavus ning mõju teoloogia ajaloole ja maailma kultuurile on väga suured. Iiobi raamatu lugemine ei jäta kunagi külmaks. See puudutab igaühte meist, sest kannatus ning eksistentsiaalne küsimus „miks?“ ei lähe meist kellestki mööda. Raamatu erinevate kõnelejate häälest kokku sulanduv ning poeetiliselt pretensioonikas sümfonia teeb Iiobi raamatust ühe maailmakirjanduse tähtseose.

Eesti orientalistika: doktoriväitekirjad

Gao Jingyi. Basic Color Terms in Chinese: Studies in the Evolutionary Theory of Basic Color Terms. (Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis, 19.) Tartu: University of Tartu Press, 2014, 248 pp.

Väitekirjas uuritakse põhivärvinimesid seitsmes ajaloolises ja kolmes kaasaegses hiina lektis (s.t keelevariandis, mille all tavaliselt mõistetakse hiina keeli), kusjuures tuginetakse põhivärvinimedevolutsioonilise kujunemise ja liitvärvinimedev kategooriate kontseptsioonidele. Töö teoreetilises filoloogilises osas vaadeldakse kolme põhivärv (must, valge,

punane) nimetusi hiina lektides ja Hiina ajalooliste valitsusvõimude ametlikke värve. Eksperimentaalses osas analüüsitakse välitööde põhjal saadud andmeid värvinimetuste kohta tänapäeva mandariini-hiina keeles. Tegu on esimese seda laadi uurimusega hiina keele käsitlemisel, kus kasutatakse paljude teiste keelte uurimisel rakendatud meetodeid. Põhitulemusena sedastati, et põhivärvide arenemine pankroonilise hiina keele peahoovuses ja põhivärvinimedevolutsiooniline teooria on omavahel heas kooskõlas.

Elo Süld. *Muhammad, der Gesandte Gottes, und Paulus, der Gesandte Christi: Ein Vergleich der Berufungs- und offenbarungsgeschichtlichen Vorstellungen mit Bezug auf die islamische sowie die biblische Tradition.* (*Dissertationes theologiae Universitatis Tartuensis, 29.*) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2014, 301 lk.

Uurimuse eesmärk on esitada islami ja kristluse ilmutusloolisi perspektiive arvestav sünkrooniline võrdlus Muhammadi ja Pauluse ilmutuse arusaamade vahel. Võrdlust läbi viies arvestatakse, et ilmutuslool on Koraanis ja apostel Pauluse kirjades universaalne õndsuslooline tähendus. Töö üheks hüpoteesiks on, et nii Koraani kui ka Pauluse õndsuslugu lähtub juutlik-piibellikust taustast, kusjuures mõlemad tõlgendavad seda traditsiooni omamoodi ja saavad ise juutlik-piibellikust traditsioonist mõjutusi. Muhammadi ja Pauluse võrdluseks kasutatakse töös peale Koraani ja Pauluse kirjade peamiselt kristlikke religiooniloolisi islami-interpretatsioone. Esitatakse ka islamisisene perspektiiv. Muhammadi ja Pauluse tekstide kõrval võrreldakse Muhammadi pilti islami traditsioonis ja Pauluse pilti varakristlikus traditsioonis.

Uurimuses asetatakse kutsumislugude kaudu Muhammad ja Paulus laiemasse õndsusloolisse konteksti. Ilmutusteema käsitlemisel näitab käesolev töö esiteks seda, et nii Muhammadi kui ka Pauluse enesemõistmine on seotud nende ilmutusekäsitlusega. Muhammad ja Paulus omistavad eelnevale ilmutusele erineva tähtsuse ja tähenduse: Koraan toonitab ilmutuse ühtsust, mistõttu on eelneval Koraaniga sama oluline tähtsus. Iga prohvetiga tegi Jumal sarnase lepingu. Pauluse jaoks ei ole aga eelneval ilmutusel lunastavat ja õndsusttoovat tähtsust. Paulus ei kõnele eelnevate (vanatestamentlike) kirjutistega seoses ilmutusest. Pigem on neis antud töötus ja Kristuses toimivas ilmutuses läheb see töötus täide. Paulus toonitab, et uus leping Kristuses on vanast lepingust parem. Koraanis me ei näe lineaarselt arenevat ilmutusekäsitlust. Ilmutuslugu esitatakse ühetaoliste ja üksteise kõrval asetsevate sündmustena. Muhammad mõistab ilmutust tsükililiseks ja see on kerügmaatilise tähendusega. Paulus soovib mõista ilmutust tüpoloogiliselt. Ta lähtub ilmutuse tõlgendamisel Kristuse-sünnimusest (Christusereignis). Koraanis me ei näe mitte mingit antiteetilist lähenemist prohvetite suhtesessioonile — prohvetid on Muhamedi jaoks referents-suurused. Pauluse jaoks on nad aga tüpoloogilised tulevikule osutavad isikud, kellega samastutakse.

Eesti orientalistika: kogumikud

Idakiri: Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi aastaraamat 2013

Peatoimetaja Tarmo Kulmar, tegevtoimetaja Indrek Ude.
Tartu: Eesti Akadeemiline Orientaalselts, 2013, 173 lk.

Eelretsenseeritava teadusajakirja *Idakiri* esimene osa sisaldab 27.–28. aprillil 2012 Tartus toimunud XXIV orientalistikapäevade teaduskonverentsi „Ida mõttelugu eesti keeles: tõlked ja tõlgendused“ ettekannete põhjal koostatud artikleid. Avakirjutis Märt Läänemetsalt ongi orientalistikast kui tõlkimise ja tõlgendamise kunstist. Seejärel vaatleb Tarmo Kulmar Linnart Mälli esimeste tõlkeraamatute eripära, Urmas Nõmmik mõtiskleb Piibli ja müüdi, tõlke ja tõlgenduse üle, Vladimir Sazonov tutvustab Assüüria kuninga Tukulti Ninurta I kuningaideoloogiat ja propaganda toimimist, Teet Toome arutleb Avalokita kui päästja või vaatleja tähenduse üle, Kadri Raudsepp uurib budismi ühe olulise alusväljendi tõlkimisvõimalusi eesti keelde, Mart Tšernjuk võtab vaatluse alla Zhuangzi tõlked ja käsitlused ning Gao Jingyi käsitleb etnonüümi „Hiina“ etümoloogia võimalusi eri keeltes.

Kogumiku teises osas tutvustab Ott Kurs keelemees Pent Nurmekunda kui turkoloogi ja Andreas Johandi toob esmakordselt vanapärsia keelest eesti keelde tõlgitult ära kuningas Dareios I Behistuni raidkirja II tulba tõlge. Ajakirjanumber lõpeb kolme raamatuarvustusega O. Kursilt ja V. Sazonovilt, tavapärase ülevaatega Eestis (seekord maist 2012 kuni augustini 2013) ilmunud Ida-kirjandusest ja artiklite ingliskeelsete kokkuvõtetest. EAO aastaraamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Ott Kurs (koostaja). Pent Nurmekund — keeletark ja õpetaja.

Tartu: Eesti Keele Sihtasutus, 2014, 558 lk.

Eesti 20. sajandi suurkujude hulka kuulunud keeletargast Pent Nurmekunnast pole senini ilmunud põhjalikumaid ülevaateid. Tema enam kui tuhandest erinevate teadusharude ja eluvaldkondade hulka kuulunud õpilasest on osa siit ilmast juba lahkunud. Seetõttu oli viimane aeg teha selle erakordse isiksuse elust ja tegevusest mingi kokkuvõte ja tagasivaade, milles osaleksid tema õpilased ja/või temaga lähemalt suhelnud inimesed. Raamatu esimene osa sisaldab ülevaadet Pent Nurmekunna elust ja tegevusest, mille juurde kuulub ka bibliograafia. Teise osasse „Atlandilt Altaini, Abja ja Hallisteni“ on koondatud Pent Nurmekunna kirjutisi rännakuist läänes ja idas, kuhu teda viis suur huvi erinevate kultuuride vastu ning tahe õppida järjest uusi keeli. Leidub ka tagasivaade vangilaagri-aastaile Vene Karjala keskosas, kus ta õppis tundma kaasvangide keeli ja murdeid. Kolmanda osa raamatust moodustavad Pent Nurmekunna õpilaste ja temaga suhelnud inimeste meenutused.

Tõlgitud teadus-, filosoofia ja aimekirjandus

Leo Baeck. *Judaismi olemus.*

Saksa keelest tõlkinud Anu Põldsam. Ilmunud sarjas „Avatud Eesti raamat“.

Tartu: Ilmamaa, 2014, 392 lk.

Teose tõlkija Anu Põldsam ütleb saatesõnas, et judaism on kirju nii horisontaalses plaanis ehk oma esindajate poolest kui ka sügavuti minnes ehk selle õpetuse tõlgendamise ja selle järgi elamise osas ning lisaks sellele on ta pidevas endaks jäämise ja kohanemise protsessis, muutudes ning oma olemuse juurde jäädes.

Leo Baeck oli mõtleja ja õpetlane, ent samal ajal ka rabi ja kogukonna juht. *Judaismi olemus* nägi ilmavalgust aastal 1905 vastusena protestantliku teoloogi

Adolf von Harnacki aastal 1900 avaldatud teosele *Kristluse olemus*. Baecki jaoks oli kristlus romantiline ja judaism klassikaline religioon. Kui kristlus oli tema arvates suunatud üksikute hingede päästmisele, siis judaismi eesmärgiks on kogu inimkonna kollektiivne lunastus. *Judaismi olemus* kujutab endast ühtlasi püüdlust hoida alal juudi teoloogia iseseisvust. Baecki jaoks on judaismis olulisel kohal inimese igapäevane tegutsemine ning ühele ainsale õiglusele, Jumala õiglusele tuginev otsustamine kaasinimese kasuks — ligimesearmastus kui usk kaasinimesse ja vastutus tema eest, nii et mina ja sina, mina ja teine saavad judaismis religioosseks-eetiliseks tervikuks. Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Toby Wilkinson. Vana-Egiptuse tõus ja langus:

Ühe tsivilisatsiooni ajalugu aastast 3000 eKr Kleopatrani

Inglise keelest tõlkinud Jana Linnart, toimetanud Sergei Stadnikov.

Tallinn: Tänapäev, 2013, 600 lk.

Teadlased ja huvilised kipuvad suhtuma vaaraode kultuuri ühtviisi udusepilgulise apaklikkusega. Imetleme püramiide, mõtlemata kuigi palju poliitilisele süsteemile, mis need võimalikuks muutis. Naudime vaaraode sõjalisi võite, pööramata tähelepanu sõjapidamise jõhkruksel antiikmaailmas. See rikkalikult illustreeritud raamat soovib anda Vana-Egiptuse tsivilisatsioonist täielikuma ja tasakaalustatuma pildi, kui seda nii teaduslike kui ka populaarkäsitluste lehekülgedel enamasti leida võib, näidata nii tõuse kui ka mõõnu, nii saavutusi kui ka läbikukkumisi, julgust ja jõhkrust, mis iseloomustasid elu vaaraode võimu all.

Paul Kriwaczek. Babülon: Mesopotaamia ja tsivilisatsiooni sünn

Inglise keelest tõlkinud Ivika Arumäe. Ilmunud sarjas „Imeline Ajalugu“.

Tallinn: Äripäev, 2014, 384 lk.

Raamat viib meid inimkonna ajaloo alguse juurde, muistsete aegade suurimasse linna Babüloni. Paul Kriwaczek jutustab iidse Mesopotaamia loo alates varasemast asustusest umbes 5400 aastat eKr kuni Babüloni hääbumiseni pärast pärslaste kätte langemist 6. sajandil eKr. Ta kirjeldab dünastiate tõusu ja langust ning selle aja kultuurilisi, materiaalseid ja sotsiaalseid uuendusi ja leiutisi. Mesopotamias said alguse kirjaoskus ja kirjandus, haridus ja õigusteadus, matemaatika ja inseneriteadused. Sealsed inimesed õppisid kasutama ratast ja purje, leiutasid telliste põletamise ning löid arvude ja kaaluühikute süsteemi. Autori käsitluses põimuvad reaalsed ajaloosündmused müütide ja legendidega, mis ümbritsevad seda tänini salapära säilitavat kultuuri. Raamat avab eesti lugejale esmakordselt võimaluse nii põhjalikult selle iidse kultuuriga tutvuda.

François ja Mieko Macé. Edo ajastu Jaapanis

Inglise keelest tõlkinud Stella Timmer. Ilmunud sarjas „Tsilisatsioonide teejuht“.

Tallinn: Odamees, 2013, 304 lk.

Edo ajastu Jaapaniga seoses meenuvad esmalt geišad ja samuraid. Kuid sellise stereotüüpse üldpildi kõrval väärivad tähelepanu mitmed 17.–19. sajandi Jaapani iseloomustanud muudatused nagu linnade teke, suhted välisriikidega, uuendused

teaduses, tehnoloogias, kunstis jne. Tegu on kultuuri erakordse elavnemisperioodiga, n-ö feodaalajastuga, mis kujundas oluliselt tänapäeva Jaapani ilmet.

Selle sarja raamatud ei ole sõnaraamatud. Kogutud informatsioon on siin paigutatud uuritava tsivilisatsiooni mõttelaadi konteksti, sest pole võimalik mõista sündmust, moraali või ühiskonda, kui pole taastatud neid õigustavaid väärtusi. Kaardid, tabelid ja skeemid võimaldavad veelgi põhjalikumalt teemasse süveneda.

John Sweeney. Põhja-Korea: Salaja maailma kõige suletumas riigis

Inglise keelest tõlkinud Ivika Arumäe. Ilmunud sarjas „Imeline Ajalugu“.

Tallinn: Äripäev, 2014, 368 lk.

BBC ajakirjanik John Sweeney kirjeldab tänapäeva maailma kõige repressiivsema totalitaarriigi — Põhja-Korea — peidus poolt. Sweeney reisib Põhja-Koreasse ülikooli ajaloo professorina, sest ajakirjanike eest varjatakse selles riigis toimuvat eriti kiivalt, ja nägi asju, mille olemasolu tänapäeva maailmas tundub täiesti uskumatu.

Ta kirjeldab maad, kus sõnavabadus on vaid illusioon; kus inimeste järele luuratakse ja neid vähimagi ebalojaalsuse ilmingu puhul karmilt karistatakse; kus internetist ei ole kuuldudki ja kus elektrivarustus on katkendlik — ööpäev läbi on elektrit üksnes mausoleumis ja riiki Lõuna-Koreast eraldava demilitariseeritud tsooni elektritaras. Põhja-Koreas kaovad vaenulikkust ilmutanud inimesed jäljetult või surevad kahtlastel asjaoludel ning teisitimõtlejaid karistatakse kolmanda põlve järeltulijateni. Mudilastele õpetatakse liitmist ja lahutamist ameeriklaste surnukehasid kokku arvutades. Veel 1990. aastate keskpaigas leidis selles pimeduseriigis aset näljahäda, tolle aja Ida-Aasia suurim humanitaarkatastroof, milles suri miljonid inimesi.

Kõige krooniks on tegemist tuumariigiga, mille eesotsas on mees, kelle vaimse tasakaalu kohta on korduvalt kahtlust avaldatud. Põhjakorealastele endile räägitakse, et nende riik on võimsaim maailmas. Paljud usuvadki seda, sest teistsuguse maailma olemasolust lihtsalt ei teata. Põhja-Korea on peaaegu nagu Kafka teos, mis on trükitud tähestikus, mida keegi lugeda ei mõista. See riik valetab nii suurelt, et iga Põhja-Korea elanik näib seda usuvat. Nagu Hitleri Kolmas Reich kunagi sakslaste hulgas, nii on ka Kimi dünastia režiim põhjakorealaste hulgas masendavalt populaarne.

Hua Ching-Ni. Tao

Inglise keelest tõlkinud Raivo Paltser. Tallinn: Pegasus, 2014, 240 lk.

Edust ja õnnest olulisem on tasakaaluka elu väärtustamine. Kummatigi ei ole aga tänapäeva inimesed tasakaalus eluga rahul. Nad tüdinevad ruttu ning toovad endale seetõttu kaela kõiksugu hädasid ja õnnetusi. Kuna inimesed on oma algupärasest terviklikust loomusest kõrvale kaldunud, on nad loonud eksliku eristuse selle vahel, mida nad endist kui olenditest arvavad ja „kes“ nad tõeliselt on. Nõnda tekitavad nad eraldatuse tunde oma loomuliku olendi terviklikkusest. Inimkonna praeguste rahu- tute tegude põhjuseks on kõike kõrvutatav dualistlik mõtlemine ja sellisest mõtlemisest tulenev eluviis. Praeguseks on inimesed eraldatud nii oma loomulikust elukeskkonnast kui ka omaenda kehast ja [tervik-]meelest. Meil on vaja õppida neid killustunud osi taas tervikuks ühendama ja naasta oma algupärase loomuse juurde. Hua-Ching Ni edastab selles raamatus holistlikust käsitlusest lähtuvat tarkust ja praktilisi meetodeid, mida muistsed hiinlased on sajandite vältel edukalt kasutanud.

Steven Cardoza. Tervendavad Hiina harjutused:

Lihtsad liikumisharjutused tervise ja pikaeealisuse saavutamiseks

Inglise keelest tõlkinud Marja Liidja. Tallinn: Ersen, 2014, 320 lk.

Vähendage valu, suurendage energiat, tõrjuge haigusi, lükake edasi vananemise märke ja pikendage oma elu lihtsate tervendavate Hiina harjutustega. Neid 88 harjutust, mille aluseks on punktimassaaž, *taiji*, *qigong*, taoistlik jooga ja teised traditsioonilised Hiina tervendamistehnikad, võib sooritada iga inimene hoolimata east. Harjutused on jagatud eri kehaosadele pühendatud peatükkidesse, iga harjutuse juures on illustatsioonid ja kergesti järgitavad juhised, on selgitatud, millist kasu need annavad kehaliselt ja energeetiliselt. Hiina meditsiini asjatundja Steven Cardoza tutvustab lihtsate väljendite abil *qi* mõistet ja seda, kuidas iga harjutus reguleerib eluenergiat, mõjutab meie kehalist ja emotsionaalset tervist. Raamatus on ka lisa, kus antakse soovitusi, milliseid harjutusi kasutada valude, allergiate, seedehäirete, unetuse, stressi ja teiste sagedaste terviseprobleemide korral. Lisatud on ka terminite sõnaseletused, et süvendada teadmisi nende traditsiooniliste Hiina oskuste kohta.

Barbara Y. Martin, Dimitri Moraitis. Karma ja taassünd

Inglise keelest tõlkinud Jaana Toome. Tallinn: Tänapäev, 2013, 316 lk.

Autorid paljastavad elu teisel pool sünni ja surma. Teos põhineb isiklikel uurimustel, selgitades, mis meid ees ootab, ja jahmatama panevatel selgeltnägijate kogemustel vaimsetest maailmadest. Teos on nii praktiline käsiraamat karmatsükli kohta kui ka vaimsete tasandite ülevaade ja kirjeldus sellest, kuidas reinkarnatsioon täpselt toimub.

Tõlgitud ilukirjandus

Mika Waltari. Sinuhe, egiptlane

Soome keelest tõlkinud Piret Saluri. Tallinn: Varrak, 2013, 752 lk.

Mika Waltari üks tuntumaid romaane *Sinuhe*, mis kirjeldab arst Sinuhe elu ja seiklusi umbes 1390–1335 enne Kristust, on tegelikult eesti keeles juba ilmunud — 1954. aastal Kanadas, väliseesti kirjastuses Orto. Selle tõlke autoriks oli eesti lingvist ja keeleuudendaja Johannes Aavik. Tänapäevaks on Aaviku tõlge vananenud, ka on seal kasutatud mitmeid keeleuudendusi, mis kunagi käiku ei läinudki. Samuti on Aavik tekstiga üsna loominguliselt ringi käinud, seda kohati muutes ja kohati lõike vahele jättes. 1954. aasta väljaanne ja sellest 1991. aastal tehtud korduustrükk on Eestis ka haruldusteks muutunud ega ole laiemale lugejaskonnale enam kättesaadavad, seega on Piret Saluri uus tõlge sellest Waltari parimaks peetud romaanist tänapäevaks enam kui asjakohane.

J. G. Ballard. Päikese impeerium

Inglise keelest tõlkinud Olavi Teppan. Ilmunud sarjas „Ajavaim“.

Tallinn: Koolibri, 2014, 322 lk.

Kirjaniku enda lapsepõlvemälestustel põhinev *Päikese impeerium* on lugu noore poisi läbielamistest Shanghais Jaapani okupatsiooni ajal II maailmasõjas. See on lummas ja kaasakiskuv kirjeldus sõjast, näljast ja olemusvõitlusest, vangilaagritest

ja deporteerimistest. Jahmatav ausus seguneb romaanis peaaegu hallutsinatoorsete nägemustega maailmast, mis on oma liigestest lahti kistud. Romaani põhjal on filmi vandanud Steven Spielberg.

Kenzaburo Ōe. Sajandi mäng

Jaapani keelest tõlkinud Margit Juurikas. Ilmunud sarjas „Ajavaim“. Tallinn: Koolibri, 2014, 312 lk.

Kaks venda, Takashi ja Mitsu, naasevad Tokyost oma lapsepõlve külakesse. Vanematekodu müümisel puutuvad nad tahes-tahtmata nende perekonna ajalooga taas kokku. Katsed elulaadi muuta nurjuvad, sest nad märkavad, et suurlinna kombitsad ulatuvad ka koduses maanurgas igale poole, kaasa arvatud nende endi suhetesse. 1994. aastal Nobeli preemia pälvinud kirjaniku teost tõstis auhinna komisjoni esile poeetilise jõu poolest, mis loob kujuteldava maailma, kus müüdist ja tegelikkusest moodustub rahutuks tegev pilt inimelu keerulistest valikutest.

Mo Yan. Punane Sorgo

Hiina keelest tõlkinud Märt Läänemets. Ilmunud sarjas „Ajavaim“. Tallinn: Koolibri, 2014, 488 lk.

Punane sorgo on Hiina tänapäeva ühe tuntuima kirjaniku Mo Yani (sünd. 1955) 1987. aastal ilmunud esikromaan. Ida-Hiina Shandongi provintsi Kirde Gaomi maakohas 1920. ja 1930. aastatel rulluvate sündmuste teljeks on kohaliku bandiidi Yu Zhan'ao ja jõukast perest kaunitari Dai Fengliani tormiline ja draamaatiline armulugu. Tegevus kulmineerub Jaapani sissetungijate vastase võitluse julmade sündmustega, mis jõuavad raamatu lehekülgedel meieni läbi Yu Zhan'ao ja Dai Fengliani teismelise poja Douguani silmade.

Karmi naturalismi, samas aga poeetilise sügavuse ja kibeda huumoriga annab autor edasi võika vägivalla ja hillitsemata kire üksikasju, luues tervikuna vägeva hümni inimesele tema täiuslikkuses ja ebatäiuslikkuses. Oluliseks sümboolseks taustaks on romaanis Kirde-Gaomi väljadel sügiseti voogav veripunane sorgo ning sellest aetav aromaadne ja joovastav sorgoviin.

Mo Yan on 11 romaani ning mitme novelli- ja esseekogumiku autor. Tema loomingut on tõlgitud paljudesse keeltesse. 2012. aastal pälvis ta Nobeli kirjanduspreemia. *Punane sorgo* on Mo Yani esmaestindus.

Romaani ainetel valmis Hiina hilisemal kultusrežissööril Zhang Yimou raamatu ilmumise ajal samal aastal film „Punane sorgo“, mis 1988. aastal esimese Hiina filmina Berliini filmifestivali Kuldkaru auhinna pälvis.

Amish Tripathi. Meluha surematud

Inglise keelest tõlkinud Agni Raitar. Tallinn: Legend, 2014, 400 lk.

Iidse Induse oru salapärase kadunud kultuuri kunagine uhke impeerium seisab silmitsi tõsiste ohtudega. Nad kannatavad ka pidevalt laastavate terrorirünnakute all, kuna neile täiesti vastandlik naaberimpeerium näib olevat sõlminud liidu põlu- aluse ja pahelise rassiga, mis koosneb väärengutega inimestest, kellel on hämmastavad võitluskunstide oskused. Ainus lootus on iidne põlvest põlve korratav legend: „Kui kurjus jõuab oma suurimasse mõõtmetesse ja kõik tundub olevat

kadunud, siis ilmub teie sekka kangelane.“ Kuid kas tõesti see tahumatu Tiibeti immigrant Shiva ongi kauaoodatud kangelane? Kas ta üldse tahab nende kangelane olla? Mis paneb mehe oma saatusele alistuma, kas armastus või kohusetunne? See on esimene raamat Shiva trilooigiast, rahvusvahelisest bestsellerist, mida on hakatud juba nimetama „India Sõrmuste Isandaks“.

Robert van Gulik. Ahv ja tiiger

Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt. Tallinn: Tänapäev, 2014, 138 lk.

Raamat sisaldab juhtumeid „Hommik ahviga“ ning „Öö tiigriga“. Hanyuani ringkonnas kohtunikuna töötav Di joob hommikul oma rõdul teed, kui sinna satub ahv, kelle peos on smaragdiga kuldsõrmus. Sõrmuse omanikku otsides leitakse lähedasest metsaonnist laip. Raamatu teises juhtumis naaseb kohtunik Di Bizhoust pealinna ning on sunnitud bandiidijõugu eest varjuma ühte maamajja, kus peale kurikaelte tõrjumise tuleb muretseda ka mõrvajuhtumi lahendamise pärast.

Robert Hans van Gulik (1910–1967) oli Hollandi diplomaatiline esindaja Hiinas ja Jaapanis. Kohtunik Di Renjie oli reaalne isik, üks Tangi dünastia tuntumaid riigimehi, kes lahendas palju keerulisi juhtumeid.

Ahv ja tiiger on Tänapäeva üllitatud van Guliku kohtunik Di lugude sarja viimane raamat. Ilmumise järges ootab veel van Guliku tõlgitud algupärane 18. sajandi hiina kriminaalromaan *Kohtunik Di kuulsad kohtuasjad*, millest van Guliku enda loodud lood inspireeritud said.

Sujata Massey. Zen aitab

Inglise keelest tõlkinud Ehte Puhang. Tallinn: Tänapäev, 2014, 312 lk.

Elu tänapäeva Tōkyōs on Jaapani-Ameerika päritolu noore naise Rei Shimura meelest väga äge, kuna tema päevi täidab antiigiari. Ent see kõik pöörduv, kui Rei maksab liiga palju ühe vana haruldase kummuti eest, mille tellis rikas klient Kamakura kuulsa zen-templi omanike perekonnast. Imeilus tansu osutub võltsinguks. Kui templi perekond Rei vastu pöörab, mõistab Rei, et on avanud Pandora laeka, millest lendavad välja pettused ja mõrvad. Ellujäämiseks on vaja jõudu, terast mõistust ja zeni abi. Sujata Massey kriminaalromaanidest on eesti keeles ilmunud *Surm lumet*.

Eesti autorite ilukirjandus, luule ja reisiraamatud

Kalju Kruusa. (ing.veri-tee): Oma luulet ja tuttavat

Tallinna: Säutsipuu, 2013, 112 lk.

Raamat sisaldab 107 autori enda ning hiina, jaapani ja korea keelest tõlgitud luuletust kohatiste seletuste ja kommentaaridega.

Ülev Valder. Teemantlaine. Tiibeti trilooogia teine romaan

Tallinn: Intuiitivteaduste Kool, 2013, 165 lk.

Tiibeti trilooogia teises romaanis on vaatluse all see ajajärk tiibeti kultuuris, mil budism oli juba kindlalt juurdunud. Romaani keskseks tegelaseks on Marpa, keda tuntakse laiemalt ka kui Tõlkija-Marpat; tema värvikate elujuhtumuste kaudu

avaneb avaram pilt tollase Tiibeti elu-olust, ühtlasi aga saame aimu ka tantristlikest salaõpetustest.

Kristi Dela China. Minu Filipiinid: Lohesurfi tiivul

Tallinn: Petrone Print, 2014, 367 lk.

Ühel külmal veebruarikuu õhtupoolikul arvutist lohesurfipilte vaadates tegin maailma kõige ebaratsionaalsema otsuse: minust saab lohesurfar! Pärast esimest vapustavat sõidukogemust keerlesid kõik mu mõtted vaid surfamise ümber. Kuna Eesti suvi on üürrike, lendasin surfiaega pikendama Filipiinidele. Nautisin ööelu pealinnas Manilas, elasin vulkaanijalamil kohalikus kogukonnas, õppisin *djembe*-mängu ja osalesin draakonipäise paadiga võistlustel. Leidsin Filipiinidel täieliku lohesurfariite paradüüsi. Adrenaliin on ülepurjestuses ja maatuulega sõites põhjas mis põhjas. Elul oli mulle varuks veel üks kannapööre: endalegi ootamatult loovutasin oma südame kohalikule noormehele ning sündis imearmsate pruunide mandlikujuliste silmadega plikatirts. Paraku jäi meie pisikese eesti-filipiini segaperekonna elu aga bürokraatia masinavärgi hammasrataste vahele ...

Leslie Leino. Minu Hiina: Ettevaatust, nakatab!

Tallinn: Petrone Print, 2014, 224 lk.

Leslie Leino raamat räägib elust, millest paljud üle maailma unistavad. Minna hiiglasuurde ülikiirelt arenevasse Hiinasse, õppida selgeks hiina keel — mitmed proovivad, vähestel õnnestub. Ent eestlane Leslie on suutnud midagi enamat: ta elab ja töötab Hiinas, ta on sulandunud keskkonda — niivõrd, kui see „valgel suurninal” õnnestub — ja ta tunneb sealse ühiskonna toimimise telgitaguseid. Lugejaile avaneb kummaline pilt arusaamatust mõttemaailmast ja iseäralikest käitumisnormidest, hiiglaslikest mastaapidest ning ootamatust muutumisest. Autori vaatenurk on kahetine, kord seesolijalikult emotsionaalne ja vahetu, kord välisvaatlejalikult kiretu ja analüüsiv. Põnevaks lugemiseks on ülevaated eestlaste külaskäikudest Hiinasse, ärimehi seal ootavatest komistuskividest ning Hiinaga seotud enim levinud väärarusaamadest.

Saale Fischer. Minu Kairo: Kakofoonia Niiluse kallastel

Tallinn, Petrone Print, 2014, 222 lk.

Egiptus ahvatleb turiste igikestva päikesepaiste ning püramiididega. Körberiigi pealinn Kairo oma 20-miljonilise elanikkonnaga on aga parasjagu nii suur, kirev ja võimalusterohke, et pakub läbi paksu sudu paistva päikese ka ridamisi muid ahvatlusi: kulinaarseid, kultuurilisi ja karjäärilisi. Minu abikaasat ahvatles töö Kairo Saksa ülikooli juures, mind võimalus kolida vaikselt suikuvast Saksa kolkalinast pulbitsevasse maailmametropoli. Pärast esimest suurt ehmatust ning otse silme ees terendavat igavusesurma osutus Kairo kokkuvõttes heldeks võõrustajaks: huvitavate sündmuste jadal ei paistnud lõppu tulevat, neist kõige pörutavam oli kahtlemata sattumine araabia kevade keskmesse. Kahe ja poole aastasele ajateljale mahtus veel kõvasti *action*’it alates meie kolmanda lapse sünnist Niiluses asuval Manyali saarel, lõpetades Saksa kiriku kolihunnikust leitud klavessiini elustamise või eesti laste laulu- ja mänguringi vedamisega.

Anneli Vilu. Minu Shanghai: Maatüdruk megametropolis.

Tallinn: Petrone Print, 2014, 344 lk.

Mida otsis Kesk-Eesti metsade vahel kasvanud tüdruk 25 miljoni elanikuga hiigellinnast, kus majad ulatuvad poole kilomeetri kõrgusele ja tipptunnil mütab metroojaamas terve Eesti elanikkonna suurune inimhulk? Otsus Shanghaisse kolida oli teadlik valik. Tahtsin sukelduda Eestist ja Euroopast täiesti erinevasse keskkonda ja selle endale „kodustada”. Mitte ühte sulada ega shanghaistuda, vaid vaadelda, kogeda ja aktsepteerida, et inimsuhted ja riigikord võivad toimida totaalset teisiti, kui meie oma mätta otsas harjunud oleme. Eialgu plaanitud paari-aastane periood Shanghais on märkamatult veninud üle kuue aasta pikkuseks ja mahutab hulganisti erilisi elamusi: töötamine EXPO-l, esimese rahvusvahelise konverentsi juhtimine, kaasalöömine maailma kõrgeimal trepikoosul, lähitutvus kohaliku haiglasüsteemiga ja palju muud. Ja kõige selle kõrval olen tõdenud, et Shanghai on hoolimata suurusest ja eksootilisusest üks turvaline ja sõbralik linn.

Teabekirjandus

Eesti aserbaidžaani kogukond 1988–2013.

The Azerbaijani Community in Estonia 1988–2013

Tallinn: Eesti Aserbaidžaani Kultuurikeskus AJDAN, 2013, 119 lk.

Eesti aserbaidžaani kogukond räägib esimeste aserite asumisest Eestisse. Nende ettevõtmistest taasiseseisvunud Eestis ning kahe riigi ja rahva suhetest. Raamatu lõpus on toodud Eesti aserbaidžaani kogukonna kroonika aastatel 1988–2013.

Leslie Kaminoff, Amy Matthews. Jooga anatoomia

Inglise keelest tõlkinud Kristiina Kõrvas. Tallinn: Helios Kirjastus OÜ, 2013, 288 lk.

Jooga anatoomia pakub suurima hulga värviliste anatoomiliste illustratsioonide ja süvitsi mineva informatsiooniga sügavamalt arusaama nii iga liigutuse kui ka jooga enese struktuuridest ja põhimõtetest. Nii algaja kui ka joogaga juba aastaid tegelenu saab selle käsiraamatu abil võimaluse iga liigutust ja oma hingamist täiesti uues valguses näha.

Jooga anatoomia avardab inimeste ettekujutust keha liikumisvõimalustest. Klassikalise anatoomia tundjad saavad oma teadmisi edasi arendada, leides raamatus isiklikele teadmistele reaalseid rakendusi. Anatoomia õppijad saavad raamatust toetust mõistmaks anatoomiaalaste teadmiste vajalikkust praktilises liikumisharrastuses ning joogaharrastajad rikastavad oma teadmisi inimkeha ehituse ja talitluse looduslikust ratsionaalsusest.

Koostanud Tarmo Kulmar ja Märt Läänemets